

Standardiseringsstrategin

2021/22:FPM66

Utrikesdepartementet

2022-03-10

Dokumentbeteckning

COM(2022) 30

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET om genomförandet av förordning (EU) nr 1025/2012 från 2016 till 2020

COM(2022) 31

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN En EU-strategi för standardisering Globala standarder för en resilient, grön och digital inre marknad i EU

COM(2022) 32

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av förordning (EU) nr 1025/2012 vad gäller de europeiska standardiseringsorganisationernas beslut om europeiska standarder och europeiska standardiseringsprodukter

Sammanfattning

Standardiseringsstrategin aviserades i meddelandet om EU:s digitala framtid 2020 och konkretiserades i den uppdaterade industristrategin 2021.

Standardiseringsstrategin har samma huvudsakliga inriktningar som industristrategin: att stärka den inre marknadens resiliens, att hantera EU:s strategiska beroenden och att påskynda den gröna och digitala omställningen. Målsättningen är att uppnå en ökad styrning och bidra till ett globalt ledarskap när det gäller standardisering och då främst inom strategiska områden såsom vacciner och läkemedel för covid-19, kritiska råvaror, vätgas, cement, halvledare, interoperabilitet samt delning och återanvändning av data. Kommissionen avser för ändamålet inrätta samordnande funktioner

inom den egna organisationen och ett forum på hög nivå för samråd med intressenterna. Vidare föreslås en översyn av styrningen på det digitala området och ett ökat fokus på inkludering av användare samt små och medelstora företag (SME). Även åtgärder för att underlätta tillgången till standarder aviseras, liksom åtgärder för att främja kunskapen om standardisering. Kommissionen föreslår vissa ändringar i förordning (EU) nr 1025/2012 om europeisk standardisering och öppnar för en eventuell ytterligare översyn av denna.

Regeringen analyserar förslaget och avser verka för att arbetet med strategin leder till en effektiv och intressentdriven europeisk standardisering som stödjer hållbar utveckling, den gröna och digitala omställningen samt främjar innovation. Regeringens principiella ståndpunkt är att förslagen inte får innebära avvikelse från standardiseringens grundprinciper. Mot denna bakgrund borde förslag tydligare inriktas på åtgärder för att tillse att det europeiska standardiseringssystemet kan förbättras utan att detta leder till en ökad divergens från internationell standardisering.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Standardiseringsstrategin är en uppföljning av den uppdaterade industristrategin, som presenterades den 5 maj 2021 (Faktapromemoria 2020/21: FPM112).

1.2 Förslagets innehåll

Inledning - standarder för att främja unionens målsättningar

Kommissionen betonar att standarder utgör en central del av den inre marknaden. Över 3600 harmoniserade standarder har tagits fram under de senaste 30 åren, vilka har underlättat för företag att efterleva EU-lagstiftningen. Ett antal andra europeiska standarder och tekniska specifikationer har också tagits fram. Dessa främjar interoperabilitet, säkerhet för EU-medborgarna och skydd för miljön. De skapar även en jämn spelplan för företag på den inre marknaden och ökar konsumenters förtroende.

Europeisk standardisering verkar i en alltmer konkurrensutsatt global kontext. Länder i omvärlden agerar aktivt i syfte att vinna konkurrensfördelar vad avser marknadstillträde och nya teknologier.

EU:s konkurrenskraft och förmåga att minska beroenden och värna egna värderingar vilar på europeiska aktörers framgångar inom internationell standardisering. Det förutsätter tillgång till en hög kompetens och ställer krav på både smidighet och förutsebarhet.

Europeisk standardisering behöver reagera på en allt snabbare innovations-takt, utan att göra avkall på kvalitet.

Kommissionen anser att standardiseringens betydelse inte har erkänts i tillräcklig hög grad och föreslår därför åtgärder för att sätta standarder i centrum för en motståndskraftig, grön och digital inre marknad.

Utnyttja det europeiska standardiseringssystemet för att genomföra den gröna och digitala omställningen samt stödja den inre marknadens resiliens

Den digitala och gröna omställningen samt en välfungerande och resilient inre marknad förutsätter ett standardiseringssystem som i hög grad återspeglar EU:s ambitioner för klimatneutralitet, resiliens och cirkulär ekonomi.

För att undvika strategiska beroenden och framhäva EU:s globala ledarskap inom grön och digital teknik anser kommissionen att EU har ett brådskande behov av att utveckla standarder på följande strategiska områden: produktion av vacciner och läkemedel mot covid-19, återvinning av kritiska råvaror, uppbyggnad av värdekedjan för ren vätgas, koldioxidsnål cement, halvledares säkerhet och tillförlitlighet, ökad interoperabilitet samt datadelning och utnyttjande av data.

Kommissionen aviserar därför ett antal åtgärder, både för att möta dessa behov och för att bli bättre på att kartlägga och förutse framtida behov.

En inledande åtgärd är en tidig samverkan med intressenterna i frågor som rör begäran om standarder i enlighet med EU:s årliga arbetsprogram. Kommissionen vill även ge ekonomiskt stöd till det arbetet. De europeiska standardiseringsorganisationerna uppmanas att prioritera frågan.

En ytterligare åtgärd är inrättandet av ett forum på hög nivå med företrädare för medlemsstaterna, de europeiska standardiseringsorganisationerna, de nationella standardiseringsorganen, näringslivet, det civila samhället samt universitet och högskolor. Forumet ska bidra till att fastställa prioriteringar, ge råd om framtida standardiseringsbehov, samordna det europeiska deltagandet i internationell standardisering och säkerställa att den europeiska standardiseringen tillhandahåller det som behövs för att göra EU:s ekonomi mer grön, digital och resilient. Forumet ska även verka för en stärkt teknisk kompetens i fråga om standarder. Särskilda arbetsgrupper under forumet ska

driva arbetet framåt på operativ nivå. Detta föreslås ske i samarbete med befintliga expertgrupper som industriforumet, datainnovationsstyrelsen, industriallianserna och det europeiska forumet för säkerhetsforskning. Europaparlamentets och rådets medverkan i prioriteringsdiskussionen lyfts fram. Ett årligt evenemang på hög nivå kommer att anordnas i detta syfte.

En tredje åtgärd är att inleda en process med stöd av forumet för översyn av befintliga standarder och kartläggning av nya behov av standarder till stöd för uppsatta mål.

En fjärde åtgärd är att inrätta ett *EU-kompetenscentrum för standarder* inom kommissionen. Centret ska samordna och samla standardiseringsexpertisen inom hela organisationen. Syftet är att förutse framtida behov av standarder i samverkan med medlemsstaterna, stödja arbetet på prioriterade områden och bevaka internationell standardiseringsverksamhet. Fokus kommer att läggas på att tillmötesgå den offentliga sektorns önskemål om riktlinjer och specifikationer på områden såsom e-id, e-förvaltning och den europeiska infrastrukturen för blockkedjetjänster. Kommissionen avser tillsätta en *standardiseringsansvarig (Chief Standardisation Officer)* för att leda och samordna den verksamheten.

En femte åtgärd är att inleda en samverkan med de europeiska standardiseringsorganisationerna för att söka lösningar och sätta tydliga mål i syfte att påskynda alla steg i utvecklingen av standarder som överensstämmer med EU-lagstiftningen. Europeiska standardiseringsorganisationer uppmanas att korta ner tiden mellan antagande av en harmoniserad standard och det formella överlämnandet till kommissionen.

Utvecklingen av standarder för affärstjänster har gått långsamt. Endast 2 procent av alla europeiska standarder avser tjänster. Kommissionen går vidare i arbetet med att identifiera områden där standarder kan bidra till att öka konkurrenskraften och minska hindren, bland annat standarder för tjänster för avancerad tillverkning och byggsektorn. Kommissionen avser samarbeta med berörda parter för att föra arbetet framåt.

Upprätthålla det europeiska standardiseringssystemets integritet, inkludering och tillgänglighet genom principer för god styrning

Enbart Europeiska standardiseringskommittén (CEN), Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering (Cenelec) och Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder (Etsi) har mandat att ta fram standarder på kommissionens begäran. Detta följer av förordning (EU) nr 1025/2012 om europeisk standardisering. Organisationerna ska både beakta tekniska aspekter liksom unionens intressen och värderingar.

Kommissionen menar att det finns risk för att vissa företagsintressen ges ett oproportionerligt stort röstetal i beslutsprocesserna, särskilt inom Etsi. Kommissionen anser att administrativa principer om god styrning behöver iakttas. Strategin kompletteras därför med ett förslag till ändring av

förordning (EU) nr 1025/2012 som innebär att endast företrädare för de nationella standardiseringsorganen inom EU och EES ska ha befogenhet att fatta beslut i arbetet med standarder på kommissionens begäran.

2021/22:FPM66

Små och medelstora företags medverkan i standardiseringen och tillgång till standarder behöver förbättras.

De europeiska standardiseringsorganisationerna uppmanas att lägga fram förslag till modernisering innan utgången av 2022, bland annat avseende ojämlig och oklar näringslivsrepresentation, ökat deltagande för små och medelstora företag, det civila samhället och användarintresset. De uppmanas även att överväga fri tillgång till standarder och andra produkter. Kommissionen överväger en bredare översyn av förordningen om otillräckliga framsteg görs. En utvärdering inleds under andra kvartalet 2022.

Kommissionen anser att mer kan göras på nationell nivå för att förbättra tillgången till standardisering och till standarder. En expertgranskning (*Peer Review*) mellan EU:s medlemsstater och nationella standardiseringsorgan kommer att inledas. Syftet är att utbyta god praxis och få fram nya idéer om villkor som gynnar små och medelstora företag och delaktighet för det civila samhället och användarintresset. Befintliga nätverk såsom Enterprise Europe Network (EEN) kommer att nyttjas för att nå ut till ett större urval av små och medelstora företag och anordna utbildningar, informationsmöten och vägledande material.

Kommissionen menar att EU-lagstiftningen ger befogenhet att anta tekniska eller gemensamma specifikationer genom genomförandeakter. Alternativet som nu presenteras ses som reservlösning för att tillgodose allmänintresset när harmoniserade standarder saknas eller är otillräckliga. Kommissionen avser verka för en övergripande strategi i fråga om kriterier och förfaranden för när och på vilka villkor denna lösning ska tas i anspråk. Dessa gemensamma specifikationer ska utvecklas inom det nyinrättade EU-kompetenscentret för standarder.

Global standardisering: stödja EU:s ledarskap och främja EU:s kärnvärden

Kommissionen framhåller att EU haft ett stort globalt inflytande inom standardisering men att det geopolitiska landskapet genomgått en påtaglig förändring under senare år. Andra aktörer har fått ett ökat inflytande och en stark konkurrens råder när det gäller att forma standarder.

Kommissionen anser att EU och medlemsstaterna bör inta en mer strategisk hållning till standardisering inom Internationella teleunionen (ITU), Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) och Internationella elektrotekniska kommissionen (IEC) samt i andra relevanta globala partnerskap, forum och konsortier. Medlemsstater, standardiseringsorgan och näringsliv samordnar inte sina resurser på ett effektivt sätt till stöd för den

internationella standardiseringens processer och principer i enlighet med WTO-avtalet om konsensus, öppenhet och transparens. Andra regioner kan därmed ta initiativ på angelägna områden såsom litiumbatterier, ansiktsgenkänning och digitala tvillingar och driva egna tekniska lösningar, vilka ofta är oförenliga med EU:s värderingar, politik och rättsliga ramverk.

Kommissionen vill se en bättre samordning och avser ge EU:s *kompetenscentrum för standarder* i uppdrag att bevaka relevanta internationella standardiseringsarbeten. En samordning på politisk nivå kommer att sökas inom det nyinrättade *forumet på hög nivå*.

Kommissionen anser att standardisering för att främja ett fritt, öppet, lättillgängligt, inkluderande och säkert globalt internet är särskilt angelägen. Kommissionen avser arbeta aktivt i nära samarbete med likasinnade inom G7 och EU:s och USA:s handels- och tekniskråd (TTC) samt verka för en ökad europeisk närvaro i relevanta internationella fora.

Kommissionen avser verka för att europeiska standarder för ekodesign och det kommande initiativet för hållbara produkter får genomslag i hela världen. Handlingsplanen för synergieffekter mellan civil-, försvars- och rymdindustri följs upp genom en plan för att främja användningen av befintliga hybrida standarder och i syfte att ta ledningen i utvecklingen av nya standarder på internationell nivå.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att främja deltagandet av det civila samhället, små och medelstora företag, fackliga organisationer och konsumentföreträdare i internationell standardisering. EU:s sociala, miljömässiga och etiska värderingar lyfts fram. Kommissionen efterlyser också en mer strategisk hållning när det gäller samspelet mellan handelsavtal och partnerskap och arbetet med internationella standarder. Dialogen med USA och planerade digitala partnerskap med Japan, Sydkorea och Singapore är goda exempel. Dialogen med andra länder såsom Kina fortsätter bland annat i syfte att utforska samarbetsområden till stöd för den europeiska gröna given. Kommissionen aviserar nya initiativ för att främja standardiseringsarbetet i närområdet och partnerregioner som Afrika, Latinamerika och Karibien. Strategin *Global Gateway* och betydelsen av internationellt forsknings- och innovationssamarbete lyfts också fram.

Standarder och innovation

Kommissionen menar att det finns en outnyttjad potential i EU-finansierad standardförberedande forskning. EU:s forsknings- och innovationsbas måste utnyttjas mer för att omsätta relevant forskning i nya standarder, bland annat med hjälp av program som Horisont Europa och det gemensamma initiativet med Cen Cenelec *Putting more Science into Standards (Psis)*. Horisont Europa och Euratoms forsknings- och utbildningsprogram har också stor betydelse, bland annat i form av direkta åtgärder och partnerskap såsom gemensamma företag (*Joint Undertakings*), Programmet för ett digitalt

Europa (DIGITAL), och de gemensamma färdplanerna inom det europeiska forskningsområdet (ERA). Behovet av standarder beaktas redan vid utvärderingen av EU-finansierade FoU-projekt, till exempel som inslag i återrapportering och resultatindikatorer (*Key Performance Indicators*).

Kommissionen vill förbättra stödet till forskare och innovation i EU-finansierade projekt genom att lansera plattformen ”*Standardisation Booster*”, där stödmottagare inom Horisont 2020 och Horisont Europa ska kunna testa om deras forskningsresultat kan leda till en översyn av en standard eller till en ny standard. Kommissionen anser att Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF) och DIGITAL är avgörande för uppbyggnaden av kompetensutveckling kring globala standarder i Europa och att deras roll bör stärkas framöver.

Framtidens standardiseringsexperter – behovet av utbildning och kompetens

Kommissionen konstaterar att standarder används allt oftare och att standardisering har en otvetydig betydelse för konkurrenskraften. Samtidigt är den allmänna medvetenheten och kunskapen om standardisering relativt begränsad. Formella eller yrkesinriktade utbildningar i standardisering saknas. Vidare saknar många företag en strukturerad och strategisk ansats till standardisering. Kommissionen anser att bristen på kompetens är oroande vilket reflekteras i svårigheten att rekrytera tekniska experter till utvecklingsarbetet.

Kommissionen betonar vikten av att utbilda de yngre generationerna då en stor del av experterna inom standardisering är på väg att pensioneras. Samtidigt blir standardiseringen mer komplex – till exempel inom AI, dataskydd och cybersäkerhet – vilket kräver ny kompetens. Utvecklingen av särskilda standardiseringsmoduler inom ekonomi-, juridik- eller ingenjörsutbildningar kan vara ett sätt att öka medvetenheten och kunskaperna om standardisering. Kommissionen avser arrangera universitetsdagar (*Standardisation University Days*) i syfte att öka medvetenheten om standardisering bland högskoleanställda och studerande. Initiativ för unga forskare kommer att tas och nätverk uppmuntras inom Horisont Europa och Euratoms forsknings- och utbildningsprogram. Ett arbete med utveckling och spridning av utbildningsmoduler förutses inom ramen för högnivåforumet med sikte på att träna yrkesverksamma ungdomar i standardisering och främja möjligheter till omskolning.

Vägen framåt: det europeiska standardiseringssystemets framtid

Kommissionen betonar vikten av att standarder är användbara, effektiva och till nytta för de industriella värdekedjorna, vilket inbegriper små och medelstora företag och civila samhället. EU har potential att bli ledande

inom internationell standardisering och gagnas av samarbete med likasinnade internationella partners, särskilt när det gäller nya teknikområden av strategisk betydelse. Kommissionen är angelägen om att göra det europeiska standardiseringssystemet mer funktionellt och flexibelt så att standarder bidrar till konkurrenskraft, tjänar EU:s allmänintresse och bevarar och främjar demokratiska värden.

Kommissionen anser att en ökad insyn i standardiseringsprocessen kan bidra till att undanröja flaskhalsar och gör systemet mer effektivt. Insynen gör det även möjligt för offentliga och privata aktörer att få en bättre bild av dagens luckor och morgondagens behov av standarder. En årlig resultattavla för planerad, pågående och slutförd standardiseringsverksamhet kommer att läggas fram.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen påverkan på svenska regler. De förslag och processer som meddelandet aviserar kan få effekter på gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

En analys av de budgetära effekterna kommer att genomföras. Sverige förutsätter att åtgärder finansieras inom befintliga ramar. Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF) i enlighet med förordningen om denna. Kostnadsökningar för den nationella budgeten ska finansieras genom motsvarande kostnadsminskningar. Sverige ska driva en budgetrestriktiv linje där även samhällsekonomisk effektivitet och kostnadseffektivitet beaktas. (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95: FiU5, rskr. 1994/95:67).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen vill främja en standardisering som leder till bättre förutsättningar för internationell fri, rättvis och hållbar handel, samt regelförenklingar och högre regelefterlevnad genom samarbete mellan stat, näringsliv, fackliga organisationer och civilsamhälle. Regeringen analyserar för närvarande förslaget. Utgångspunkten är att Sverige ska verka för en effektiv och

intressentdriven europeisk standardisering som stödjer hållbar utveckling, den gröna och digitala omställningen samt främjar innovation.

2021/22:FPM66

Regeringen delar kommissionens uppfattning att ett aktivt engagemang från intressenterna är en förutsättning för att klara nuvarande utmaningar. Den intressentdrivna standardiseringen förblir av avgörande betydelse för att stödja innovation och tillväxt.

Regeringen anser det viktigt att bygga vidare på styrkor i det befintliga standardiseringssystemet, att undvika otydlighet och att undvika en fragmentering gentemot internationella standardiseringsinitiativ. Regeringen konstaterar att strategin innebär en utveckling mot en mer styrd europeisk standardiseringsprocess. Regeringens principiella ståndpunkt är att förslagen inte får innebära avvikelser från standardiseringens grundprinciper. Mot denna bakgrund borde förslag tydligare inriktas på åtgärder för att tillse att det europeiska standardiseringssystemet kan förbättras utan att detta leder till en ökad divergens från internationell standardisering.

Eventuella kostnader på EU-budgeten ska finansieras genom omprioriteringar. Det är viktigt att kommissionen tar fram en detaljerad konsekvensanalys som tydliggör förslagens effekter på både EU-budgeten och de nationella budgetarna. Förslaget får inte medföra en ökad administration för medlemsstaterna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Remissinstansernas ståndpunkter är ännu inte kända.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt avseende standardiseringsstrategin. Meddelandet avser en färdplan som endast informerar om kommande politiska strategier och åtgärder. Förslaget till ändring av förordning 1025/2012 grundas på artikel 114 (FEUF). Ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en färdplan som endast informerar om kommande politiska strategier och åtgärder.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen presenterade sitt förslag vid Konkurrenskraftsrådets möte den 24 februari. Den fortsatta behandlingen av ärendet är ännu inte känd.

4.2 Fackuttryck/termer